

Landbouwcentrum Granen Vlaanderen (LCG) vzw

Graanbericht Nr. 2020. G.20, 28 oktober 2020

Bladluizen in wintergranen 26-27 oktober 2020: reeds belangrijke tot zeer hoge aantasting bij de vroegste zaai

SAMENGEVAT

Zaaizaadontsmetting tegen bladluizen is niet meer mogelijk. Behalve de percelen wintergerst met rassen tolerant ten aanzien van het dwergvergelingsvirus, is geen enkel perceel wintergraan beschermd tegen het dwergvergelingsvirus overgedragen door bladluizen. Het is **ABSOLUUT NOODZAKELIJK ALLE PERCELEN** (die niet beschermd zijn tegen het dwergvergelingsvirus) **TE CONTROLEREN VAN BIJ DE OPKOMST OP DE AANWEZIGHEID VAN BLADLUIZEN, EN ZEKER DE VROEGST GEZAAIDE PERCELEN.**

Hoge tot zeer hoge aantastingen op de vroeg gezaaide gerst (12% en 45% bezette planten) en een aandeel van 3 tot 5% bezette planten in net opgekomen wintergerst, wijst op een hogere druk dit najaar. In Wallonië is bovendien uit de eerste virulentietesten gebleken dat het aandeel virulente luizen groter is dan de jaren voordien. Beide indicaties vragen een nauwkeurige opvolging van de situatie. In dit stadium is het echter nog niet nodig om algemeen te behandelen, behalve bij deze percelen waarbij de behandelingsdrempel overschreden is (vooral de vroegst gezaaide percelen). De zachtere temperaturen op het einde van de week zijn gunstig voor een verdere uitbreiding.

Op 26 en 27 oktober werden de eerste bladluistellingen uitgevoerd in Vlaanderen. Deze week werden op 10 percelen wintergerst waarnemingen uitgevoerd.

- in West-Vlaanderen: Beitem en Helkijn
- in Vlaams-Brabant: Bekkevoort, Lennik en Tienen
- in Limburg: Koninksem, Mielen-boven-Aalst, Mopertingen, Nerem en Ulbeek

Gemiddeld is 7,8% van de planten bezet met minstens één bladluis. Er zit echter een zeer grote spreiding op het % aangetaste planten en de mate van aantasting.

Op 2 percelen worden nog geen bladluizen waargenomen maar op de **vroegst gezaaide wintergerst, rond 20 september** gezaaid (Mielen-boven-Aalst en Helkijn), is de bezetting duidelijk hoger. Het **percentage bezette planten** loopt op deze percelen op tot **12% en maar liefst 45%**, en het gemiddeld aantal bladluizen per plant bedraagt er respectievelijk 2 en 3. Bij de 9 percelen wintergerst gezaaid tussen 7 en 14 oktober is 0% (2 percelen) tot 5,5% van de planten bezet met minstens 1 bladluis.

Ook op het aantal bladluizen per plant zit behoorlijk wat spreiding. Op de erg aangetaste percelen kunnen tot 14 bladluizen per plant worden waargenomen.

De luizen die nu werden waargenomen waren voornamelijk ongeveugeld.

WINTERGERST: percelen zonder insecticidebehandeling

Waarnemingsplaats	Zaaidatum	26-27 oktober			Ligging perceel
		Ontwikkelings- stadium wintergerst	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant	
Limburg					
Koninksem	9 oktober	opkomst	2,7%	1	Langs maïs
Mielen-boven-Aalst	24 september	begin uitstoeling	11,8%	2	Langs gras, vanggewas en haagkant
Mopertingen	12 oktober	opkomst	2,0%	3	Langs gras, vanggewas en plantage
Nerem	10 oktober	opkomst	3,8%	2	Langs gras en haagkant
Ulbeek	12 oktober	opkomst	2,8%	1	Langs gras en plantage
Vlaams-Brabant					
Bekkevoort	7 oktober	1 blad	0,0%	0	Beschut langs bos
Lennik	10 oktober	opkomst	4,3%	2	Onbeschut langs gras en maïs
Lennik	10 oktober	opkomst	5,0%	2	Onbeschut langs gras en maïs
Tienen	14 oktober	1 blad	0,0%	0	Onbeschut langs gras en vanggewas
West-Vlaanderen					
Beitem	9 oktober	1 blad	5,5%	2	Onbeschut, langs maïs
Helkijn	20 september	4 blad	45,3%	3	Onbeschut, langs maïsstoppel

BEVORDERLIJKE FACTOREN VOOR DE AANWEZIGHEID VAN BLADLUIZEN

Omstandigheden bevorderlijk voor bladluisaantasting zijn:

- vroege zaai
- aanhoudend zacht weer
- nabijheid van met bladluizen geïnfecteerde maïsvelden
- beschutte ligging
- aanwezigheid in de directe omgeving van grassen, Japanse haver als vanggewas en graanopslag

Vooraf graanpercelen in de omgeving van maïs moeten zeer goed opgevolgd worden. Op percelen waar de granen opkomen vóór de maïsogst, is het zeer belangrijk de bladluisdruk goed op te volgen. Eens de maïs geoogst wordt (zeker bij mooi weer), kunnen de bladluizen massaal migreren naar de graanpercelen.

BEHANDELINGSDREMPELS

- **De behandelingsdrempel volgens Livre Blanc "Céréales" (Gembloux, België)** is verschillend naargelang het moment/tijdstip (Bron: Livre Blanc "Céréales" – september 2014, Université de Liège – Gembloux Agro-Bio Tech, België):
 - *in de herfst* wordt een bladluisbehandeling aanbevolen vanaf het moment dat 5% van de planten bezet is met virusdragende bladluizen.
 - *op het einde van de vluchten* (ten laatste half november) *bij het ingaan van de winter* ligt de behandelingsdrempel veel lager, namelijk vanaf het moment dat 1% van de planten bezet is met virusdragende bladluizen.
 - *op het einde van de winter* wordt een bladluisbehandeling aanbevolen vanaf het ogenblik dat er levende bladluizen aanwezig zijn, ongeacht hun aantal. Na de winter kan het vergelingsvirus namelijk zeer snel uitbreiden en leiden tot belangrijke schade, zelfs bij aanwezigheid van zeer weinig virulente bladluizen.
- **De behandelingsdrempel volgens Arvalis (Frankrijk):** bladluizen onmiddellijk behandelen van het ogenblik dat 10% van de planten bezet is met minstens één bladluis. Bij een lagere bezettingsgraad wordt geadviseerd te behandelen wanneer de bladluizen meer dan 10 dagen aanwezig blijven ongeacht het % aangetaste planten (Bron: Arvalis, Institut du végétal, Blé tendre d'hiver, Orge d'hiver, Variétés et interventions d'automne 2020-2021, Région Hauts-de-France).

Op percelen waar reeds een insecticidebehandeling werd uitgevoerd, moet bij nieuwe vluchten en op het einde van de werkingsduur, de bladluisdruk opnieuw opgevolgd worden. De toegelaten middelen zijn niet systemisch en bieden geen bescherming aan de nieuwe blaadjes gevormd na de behandeling, deze percelen kunnen opnieuw aangetast worden door bladluizen. Tot zolang de klimatologische omstandigheden gunstig blijven voor de activiteit van de bladluizen dienen de graanpercelen gecontroleerd te worden.

De kans om een behandeling in goede omstandigheden uit te voeren vermindert vaak vanaf tweede helft november omwille van ongunstige weersomstandigheden en het moeilijk of niet toegankelijk worden van de percelen.

Laat je niet verrassen door een lange regenperiode waardoor de velden niet (meer) toegankelijk zijn.

PRODUCTKEUZE & BEHANDELINGSMODALITEITEN

In de meeste gevallen wordt in de herfst voldoende resultaat bekomen met **pyrethroïden**. Pyrethroïden zijn minder werkzaam bij zacht en droog weer dan bij koudere en vochtigere weersomstandigheden.

Wanneer de behandeling uitgevoerd wordt bij zacht weer (17°C en meer), kan de **toevoeging van pirimicarb** (ongeveer 70 g/ha werkzame stof) de effectiviteit van de pyrethroïden verbeteren door de bladluizen ook via dampwerking te bestrijden.

(Bron: naar M. De Proft, Unité Protection des Plantes et Ecotoxicologie, CRA-W Gembloux).

Pyrethroïden zijn contactinsecticiden, de insecticidebehandeling dient daarom zo uitgevoerd te worden dat het insecticide in contact komt met de bladluizen. Een correcte spuittechniek en goede weersomstandigheden (onder andere windstil weer) zijn bijgevolg zeer belangrijk.

Wanneer de weersomstandigheden droog en zonnig zijn, is het belangrijk om:

- voldoende water te gebruiken
- niet te behandelen in perioden met felle zon; 's avonds of beter 's morgens vroeg behandelen

WERKWIJZE BLADLUISTELLINGEN IN WINTERGRANEN (WINTERGERST, WINTERTARWE, TRITICALE, SPELT)

Voor de controle op de aanwezigheid van bladluizen in het veld kunnen volgende methodes gebruikt worden:

- **Methode 1:**

De aanwezigheid van bladluizen wordt nagegaan op **planten willekeurig verspreid over het veld**, maar tenminste op één meter afstand van elkaar.

De aanwezigheid van bladluizen wordt bepaald op ten minste 200 planten. Hierbij wordt zowel het aantal gecontroleerde planten, als het aantal planten waarop minstens één bladluis aanwezig is, genoteerd. De aantastingsgraad wordt uitgedrukt als % planten bezet met ten minste 1 bladluis.

- **Methode 2:**

De aanwezigheid van bladluizen wordt nagegaan op **meerdere vaste plaatsen verspreid in het veld** (bijvoorbeeld door meerdere rijen van 1 à 2 m lengte uit te zetten met piketjes, verspreid over het perceel). Bij de eerste telling dient men zowel het aantal gecontroleerde planten als het aantal planten waarop minstens één bladluis aanwezig is, te noteren. Vanaf de tweede telling moet dan enkel het aantal planten met aanwezigheid van luizen genoteerd worden (tenzij er tussen de eerste en tweede telling nog verdere opkomst van het graangewas is geweest, dan moet opnieuw het aantal gecontroleerde planten geteld worden).

De aanwezigheid van bladluizen wordt bepaald op ten minste 400 planten. De aantastingsgraad wordt uitgedrukt als % planten bezet met ten minste 1 bladluis.

Aandachtspunten bij de bladluistellingen:

- Enkel levende bladluizen worden geteld.
- De aanwezigheid van bladluizen moet zeer nauwkeurig en voorzichtig (opletten dat de bladluizen niet afvallen van de graanplanten of wegvliegen) gecontroleerd worden, namelijk:
 - de bovenkant én de onderkant van de bladeren
 - het hartje van de bladeren zeker openen; de blaadjes zeker openvouwen indien deze nog opgerold zijn!
 - de oksel tussen de stengel en blad zeker openen
 - de stengel tot tegen de grond controleren!
 - ook de stengelbasis tot onder de grond. Dit is des te meer nodig bij koud(er) weer. Hiervoor dienen, na de bovengrondse controle op bladluizen, de graanplanten met de wortels voorzichtig uit de grond gehaald te worden (bv. met een schopje). Vervolgens dient zorgvuldig nagegaan te worden of er bladluizen voorkomen tussen de stengels tot op het uitstoelingsplateau. Dit gebeurt buiten de uitgezette telzones indien gewerkt wordt met methode 2.
- Bladluizen kunnen aanwezig zijn:
 - in verschillende grootte, zelfs zeer klein wat betekent dat er zeer goed van dichtbij moet gekeken worden!
 - in verschillende kleur (lichtgroen, donkergroen, bruinachtig in functie van de soort bladluis)
- De aanwezigheid van bladluizen kan sterk verschillen van perceel tot perceel. Daarenboven kunnen de bladluizen in een perceel heterogeen verspreid voorkomen, met plaatselijk geen tot zeer weinig bladluizen en plaatselijk hoge aantastingsniveaus!
- De bladluistellingen gebeuren bij voorkeur tijdens de warmste uren van de namiddag.

VOLGEND BERICHT: 5 november 2020

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, in eigen vorm of wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het Landbouwcentrum Granen Vlaanderen is niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die zouden kunnen ontstaan bij het gebruik van de gegevens uit deze opgave.

Project met financiële steun van de Vlaamse overheid, Departement Landbouw en Visserij,
Afdeling Beleidscoördinatie en Omgeving

De LCG-Granaanberichten komen tot stand door medewerking van volgende partners van het LCG-Vlaanderen:

- de Vlaamse overheid, Departement Landbouw en Visserij, Afdeling Beleidscoördinatie en Omgeving, te Gent en Leuven
- Inagro vzw, afdeling Akkerbouw, te Rumbeke-Beitem
- de Bodemkundige Dienst van België, te Leuven-Heverlee
- Universiteit Gent, faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, vakgroep plant en gewas, te Gent
- vzw PIBO Campus en het Provinciaal Instituut voor Biotechnisch Onderwijs (PIBO), te Tongeren
- het Vrij Technisch Instituut, Land- en Tuinbouw, te Poperinge
- het Land- en Tuinbouwcentrum Waasland (LTCW), Biotechnische & Sport, te Sint-Niklaas
- Praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant vzw
- Gemeentelijke Technische Tuinbouwschool te Merchtem